THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. WINBERG, President, Gen. Mgr. H. HIRSH, Editor
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
67 Elizabeth Street Telephone Main 4582
SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.
Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

אונזער פסה

אליין, עלענד און פערלאָזען, פון פיעלע פערהאסט און פון מאנכע פערשפּאָטעס, פייערט דער איד זיין פסח אין גלות, שוין באלד צוויי טויזענד יאָהר.

איך די קריסטען האָבען א פסח, אן איסטער, כמעט אין דער זעלבער צייט, זיי טהוען אונז נאָך מיט דיעזען יום טוב אזוי גוט, ווי מיט אנדערע ימים טובים. וועהרענד אָבער דער קריסטליכער איסטער האָט קיין גדאנק, קיין זינן, קיין שום עקזיסטענץ־בערעכטיגונג, קיין שום היסטאָרישען גרונד, האָט דער אידישער פסח אלע רעכטע אין דער וועלט, אלע גרינדע; מיר אידען האָבען ווירקליך א רעכט צו פייערען דיעזען יום טוב פון פרייהייט.

מיר אידען דארפען זיך פיהלען שטאָלץ מיט אונזער פסח, מיר דארפען זיך פיהלען העכסט געהויבען מיט דיעזען יום טוב, דאָס איז דער יום טוב פון אונזער בעפרייאונג, דער יום טוב ווען די ווירקליכע ענטשטעהונג פון דאָס אידישע פאָלק האָט שטאָטגעפונען, עס איז אונזער נאַציאָנאלער געבורטס־טאָג, דער טאָג ווען מיר זענען ארויס פון שקלאפעריי, זיך געמען פיהלען שטאָלץ אין זעלבסט־שטענדיג, דער טאָג ווען מיר האָבען אָנגעפאנגען צו לעבען אלס א בעזונדער פאָלק; א זעלבסט־שטענדיגע נאַציאָן מיט א בעזונדער תורה, מיט א בעזונדער קולטור, בעזונדערע אינטערעסען און בעזונדערע אייגענע שטרעבונגען.

פאר עטליכע הונדערט יאָהר, זענען אונזערע אור־עלטערען געווען פערשקלאפט צו דער עגיפטישער בעפעלקערונג; צום עגיפטישען פרעה, זיי זענען געווען פערשקלאפט לויט די בעגריעפען און פיהרונגען פון יענער צייט. לייב שקלאפען זענען זיי געווען, וועלכעס האָט געמיינט, טהון שווערע ארבייט, קנעטען לייהם, מאכען ציגעל און בילדען הייזער און מיערען; זיי האָבען נים געטאָהרט זיין קיין פרייע ביבגער, טהון פרייע ארבייט, פיהרען מסחרים אדער פערנעהמען זיך מיט פרייע פראָפעסיאָנען; זיי האָבען נים געטאָהרט וואָהנען אין צענטער שטאָדט, צווישען אלע איבעריגע בירגער פון לאנד. אין גושן, אין א בעזונדער גהעטאָ האָבען זיי זיך געדאַרפט געפינען; פאר נידעריגער פון יעדען איינעם זענען זיי בעטראכט געווארען. זיי זענען געווען הילפלאָזע קנעכט, איסגעזעצט צו דער רחמנות פון זייערע הערשער, וועלכע האָבען געטהון מיט זיי קנעכט אלץ וואָס די בריטאלע הארץ פון א הערשער האָט נור געקענט פערלאנגען; זיי האָבען זאָגאר קאָנטראלירט דעם אידישען וואוקס. די אידישע ענטוויקלונג. בעפעהלענדיג צו דערטרינקען די אידישע זכרים. דעם מענליכען געשלעכטס.

גענדליך האָט דאן געפלאצט דאָס אידישע געדזהה. די קנעכט האָבען רעוואָלטירט געגען זייערע אונטערדריקער. זיי האָבען פון זיך ארונטער געשליידערט די שקלאפישע קייטען און שטאָלץ, מיט פעראכטונג צו זייערע אונטערדריקער. האָבען זיי פערלאָזען דאָס בלוטיגע לאנד און אויעך איינארדנען זיך אין אייגענע היים. א פלאץ וואו זיי זאָלען קענען וואָהנען אלס פרייע מענשען, וואו זיי זאָלען ענטוויקלען אן אייגענע ציוויליזאציאָן, אן אייגענע קולטור, וועלכעס זיי האָבען טריאומפיהרענד אויסגעפיהרט אין גלארייך. מיט זייער שווערד אין האנד, האָבען זיי זייער נאַציאָנאלען צייטעק ערייכט.

אויף אזעלכע אור־עלטערען, אויף אזעלכע אונגערשראָקענע העלדען מענען מיר ווירקליך שטאָלץ זיין. זיי האָבען געטהון אזא זאך. וועלכע מענ נאָך פון אונז היינט צו טאָג אויך בעוואונדערט ווערען; א זאך וואָס מיר, די יעצטיגע ציוויליזירטע חכמים און כלומרשט פרייע מענשען, קענען עס מיט אונזער גאנצער חכמה נים ווידערהאָלען.

אויך מיר אליין זענען שקלאפען, אויך היינט צו טאָג זענען מיר אין גלות. מיר זענען מאָדערנע שקלאפען. מיר זענען בשום אופן נים קיין פרייע בירגער. אויך מיר אליין ווערען געטראטען און אונטערדריקט אויף שריט און טריט פון אידען אין אנדערע פאָלק; אין יעדען ווינקעל פון דער ערד; אויך מיר. די יעצטיגע אידען ווערען געצוואונגען צו וואָהנען אין א „טשערטאָ" אין א גהעטאָ. ווייל אין די בעסערע געגענדען זענען מיר נים ערלויבט אדער אין בעסטען פאל נים ווילקאָמען. אויך מיר זענען נים אונזערע אייגענע בעלי בתים אין מיר זענען איסגעזעצט צו די רחמנות־געפיהלען פון אונזערע יעצטיגע הערשער, די צארס, די סולטאנס און די טויזענדער משרתים זייערע. מיר לעבען אונטער פרעמדע געזעצען, פרעמדע קולטורען און א פרעמדער ציוויליזאציאָן, זיי זענען אפילו זיין דיר בעסטע לענען זיי אבער נים אונזערע. און פון דעם האָבען מיר נים דעם מוסה צו נאָכפאָלגען דעם ביישפיעל פון אונזערע אור־עלטערען אין צו בעפרייען זיך; מיר האָבען נים דעם מוסה צו ארויסרייסען זיך פון אונזער שקלאפעריי, צו אויפהויבען זיך אלע ווי איין מאן און צו אָנפאנגען זוכען אן אייגענע היים, צו איינפיהרען אייגענע געזעצע, אן אייגענע ארט־לעבען ווי אונזערע אור־עלטערען, יענע ייצאי מצרים האָבען עס געטהון.

מיר די יעצטיגע אידען, זענען קיין העלדען נים!

מיר בייגען אונזערע קעפ אין שקלאפען ווייטער!

מיר האָבען נים קיין שום זעלבסט־דעספעקט!

מיר זינגען מה יפית צו די מאָדערנע פרעהס און מיר קושען די בייטש וועלכע שמייסט אונז איבער די רוקענס און ווען מיר, די קינדער פון דעם צוואנציגסטען יאָהר־הונדערט, קענען זיך נים בעפרייען, ווען מיר זעלבסט פערמאָגען נים דעם מוסה צו ווערען זעלבסט־שטענדיג און פריי, אָבוואָהל טיף אין הארצען וואלטען מיר עס אלע שטארק געוואונשען, דאן קענען מיר ערשט בעגרייפען און גרוים עס האָט געמוזט זיין די העלדישקייט פון יענע עלטער־זיידעס אונזערע, וועלכע האָבען עס יא בעוויזען צו טהון.

אונזערע אור־עלטערען האָבען זיך בעפרייט פון שקלאפעריי, זעהרענד מיר קענען עס נים טהון!

דאָס צייגט, אז די טהעטיגקייט אין בראיקייט פון אונזערע אור־עלטערען פערדיענט געלויבט און געריהמט צו ווערען, דאָס צייגט אז מיר דארפען עהרען זייער אנדענקען מיט פולען פראכט.

מיר מוזען געבען קרעדיט יענע זיידעס אונזערע, וועלכע האָבען דורכגעפיהרט דאָס וואָס מיר, זייערע אור־איינקלאך קינדער יעצט נים הורכפיהרען!

מיר מוזען בויגען אונזערע קעפ פאר יענעם דור וואָס האָט ארויסגעגעבען אזא פיהרער אין ערלייזער ווי משה איז עס געווען, אן ערלעזער וועלכער האָט עס די דאמאלסדיגע אידען בעפרייעט, אי פון פרעה'ן, אי פון זייער איינענער עקשנות און מיסטרויען.

אזא פיהרער מענען מיר זיך ווינשען אפילו יעצט צו האָבען! אזא פסח וואָלטען מיר זיך געקאָנט ווינשען צו האָבען נאָך אמאָל!

יענע בעפרייאונג פון מצרים איז נים נור געווען א בעפרייאונג פון שקלאפעריי, נור עס איז איינפאך געווען א נייער געבורט פון א פאָלק, עס איז געווען דער געבורט פון דער אידישער נאַציאָן צום ערשטען מאָל, דער געבורט פון דער אידישער רעליגיאָן און פון דער אידישער קולטור.

און דעריבער האָט אונזער פסח א זינן זאָגאר יעצט, ווען מיר זענען ווייטער פערשקלאפט אין גלות, עס איז דער יום טוב וועלכער עראיגנעט אונז אן אונזערע העלדישע אור־עלטערען און עס איז אויך דער יום טוב פון אונזער געבורט.

שטיקלאך און ברעקלאך

קומט אן דער פסח, דערמאָהנט עס אונז אינ'ם ברייטען דעמאָקראטיזם, מיט וועלכער דער אידישער גייסט און די אידיי שע פאָלקס מאסען זענען דורכגעדרונגען.

אין קיין געזעץ־בוך, געפינט מען נים, אז צוזאמען מיט די רעליגיעזע געזעצען, און פערזאָגונגען, לויט וועלכע דאס פאָלק דארף זיך פיהרען, זאָל זיך אויך געפינען דער פאראגראף, אז איהר זענט בלויז מיינע קנעכט, און קיינעם אנדערס ענס.

בלויז ביי א פאָלק, וועלכער האָט פונ'ם ערשטען ביז'ן לעצטען אין עניפטישער שער שקלאפעריי געלעבט, האָט זיך געקענט אויסבילדען אזא ברייטער דעמאָקראטישער גייסט.

אלע קומען ארויס פון דער זעלבער פאמיליע, און דארום דער זעלבער יחוס, און ווען א איד האָט זיך מיט זיין אייגענעם ווילען פערשקלאפען געוואָלט, און פאר א קנעכט זיך שטעלען, האָט מען זיין אויער געמוזט בראנדמארקען, אום צו שטעמפּלען, אז דיעזער מענש האָט זיין שטאָלץ פערלוירען, און בעזיצט א שקלאפישע נשמה.

* * *

אין קיין יום טוב איז אבער נים אזוי פערקערפערט געווארען דיעזער שטריך ווי אינ'ם ליעבען פריהלינגס־יום טוב פון דער אידישער בעפרייאונג.

פערשוואונדען ווערען דאן פונ'ם אידענס טיש דאָס פערשיעדענארטיגע רייכע געבעקס, וועלכע אונטערשיידט פון רייך ביז ארים, און די דעמאָקראטיש אידישע מצה, וועלכע איז דאָס זעלבע פאר ארים אדער רייך פערנעהמט איהר שטעלע.

קיין אונטערשיעד דארף עקזיסטירען צווישען די פאָלקס־קינדער, אלע הארפען גלייך נשפייזט און ערנעהרט ווערען — פערהערפערט און סימבאליזירט מיט זיך דאָס אידישע נאַציאָנאלע ברויט — די מצה.

* * *

און קומען די ימי הזכרון פון אונזערע בעפרייאונגס־טעג, און מיר דער מאָהנען זיך, אז מיר זענען פון קנעכט אין בני חורין פערוואונדעלט געווארען, קענען מיר דאן נים מאכען קיין אונטערשיעד צווישען איד און איד, ווייל אלע זענען מיר די זעלבע בני מלכים, דעם זעלבען מרור פערזוכט און צוזאמען אין דעם עגיפטישען לעהם געזוגקען.

און ברייט עפענען מיר פאנאנדער אונזערע טהירען, שיקען אן איינלאדונג צו יעדען איינעם, ווער עס איז הונגעריג, זאָל קומען עסען וויפיעל זיין הארץ גלוסט, ווייל אין דיעזער נאכט טארען קיין הונגע־ריגע נים זיין.

עס איז אלעמענס יום טוב, און פון יעדען איינעם הארף דער צער און די טרעהר אבגעוויש ווערען.

* * *

און נים נאָר די שפייז קארטע, דארף אין דיעזע פרייהייטס טעג, זיין די זעלבע, נאָר אויך אין דער קליידונג מוז אויך הערשען „גלייכהייט".

דער אונטערשיעד צווישען דער קליידונג פון די אידישע מלכים, מוז פערדעקט ווערען מיט'ן אידישען לעצטען מלבוש — דעם קיטעל, ווייל יעדער שמיץ פון אונגלייכהייט מוז אין דיעזע טעג פערשוואונדען ווערען.

* * *

איך האָב ליעב דעם פסח, ווייל ער טראגט אריין א נייעס פונק פון האָפנונג אין אונזערע הערצער און נשמות.

פאר א פאָלק וועמענס הימלען זענען תמיד פערצויגען מיט פינסטערע כמארעס, איז א יום טוב ווי א שטיקעל זונענשיין, וועלכעס ערפרישט און ערמונטערט, ווי זי וואָלט איהם מיט פולען פראכט.

עס טראגט אונז אריבער צוריק אין דער אלטער פערגאנגענהייט, און דער־מאָהנט אונז אין יענעם לעבען ווען מיר האָבען געלעבט א לעבען מיט פעלקער־גלייך.

ליעבע גוטע פסח־טעג! איהר דער־מאָהנט אונז, אז מיר האָבען אמאָהל אויך געלעבט אין עבדות און דאך זיך בעפרייט.

און שטארקער ווערט דער גלויבען, זיכערער די האָפענונג, אז נים אימער וועלען זיך פאר אונז ציהען פינסטערע טעג, אז אויך אונזערע היינטיגע הימלען וועלען זיך אויסלייכטערען פון ווארכלאָזען צו אונז די ליכטיגע ווארי־מע זונען־שטראהלען.

א. ריינוויין.

דער ארדער „בני ציון"

דער ארדער "בני ציון" בעשטעהט אצינד פון אונגעפערה דריי טויזענד פינף הונדערט גוטשטעהענדע מיטגליעדער. ער האָט ארויסגעקראָגען זיין געזעצליכי בע־שטעטיגונג פון דער רעגיערונג פון שטאָדט ניוייארק מיט איבער דריי יאָהר צוריק.

הגם, דער פונדאמענט פיר דער ארגאני־זאציאָן פון דעם ארדער איז געלעגט גע־וואָרען נאָך מיט אונגעפעהר 7 יאָהר צו־ריק, קען מען זאָגען, אז די צייט פון זיין ריכטיגער געבורט דאטירט פון דעם טאָג ווען דער ארדער האָט הערויסגעקראָגען זיין טשארטער פון שטאָדט ניוייארק.

ווי איהר זעהט, איז דער ארדער בני ציון נאָך גאָר יונג, דאָך אבער האָט ער קאָלעקטירט וועהרענד דיעזער צייט פאר פערשיעדענע ציוניסטישע פאנדען און צוועקען די סומע פון אונגעפעהר 13300 דאָלאר און פאר תלמוד תורה צוועקען 6 טויזענד דאָלאר.

דער ארדער האָט פאקטיש אין לעבען גערופען און בעאיינפלוסט די ארגאני־זירונג פון אנדערע 3 תלמוד תורה'ס, און ווי ווייט עס איז אונז בעקאנט, האלטען די קעמפּס פאקטיש אויס די דאָזיגע תלמוד תורה'ס.

עס איז זעהר זאָנדערבאר, א גראָדע אין די איצטיגע שלעכטע צייטען האָט דער ארדער פערגרעסערט זיינע קאָלעקט־יאָנען פאר דעם נאַציאָנאל פאנד אליין אויף 15 הונדערט דאָלער, וועהרענד דיא ערשט פערלאָפענע 6 חדשים זייט אונ־זער לעצטע קאָנווענשאָן אם ענדע יוני 1914, אין פערגלייך מיט דער סומע, וואָס מיר האָבען קאָלעקטירט פאר דיעזען פאנד אין דעם זעלביגען צייט־משך מיט'א יאָהר צוריק.

די בעשטימטע ציפערען זיינען ווי פאָלגט:

יולי, אויגוסט סעפּטעמבער, אקטאָ־בער, נאָוועמבער און דעצעמבער 1913 $2092.59

יולי, אויגוסט סעפּטעמבער, אקטאָ־בער, נאָוועמבער און דעצעמבער 1914 $3554.49

אונזער ארדער האָט, א חיון דעם אויך הערויסגעגעבען א בוך, אין מר. לעאָן זא־לאטקאָף'ס איבערזעטצונג "הערצל'ס בי־אָגראפיע", און באלד וועט דער ארדער אידישען אינהאלט.

דער ארדער האָט ביי דעם ציוניסטי־שען קאָנפערענץ אין האָטעל מראסעלס, דעם 30־טען אויגוסט פערשפּראָכען צו קאָלעקטירען פאר דעם "עמערדזשענסי פאנד" פון דער "פּראָוויזשאנעל" ציו־ניסטישער קאָמיטע די סומע פון 25 הונ־דער דאָלאר, אָבער עס פרעהט אונז צו זאָגען אז מיר האָבען פאר דיעזען צוועק קאָלעקטירט אונגעפעהר 4 טויזענד דאָ־לאר.

מיר גלויבען אז אלע וועלען מודה זיין אז די ציוניסטען זיינען די וויכטיגסטע און טהעטיגסטע ארבייטער אין אלע וויכ־טיגע אידישע רעליגיעזע געזעלשאפטליכע בילדונגס און וואָהלטהעטיגע אונטערנעה־מונגען, אזוי, אז כאָטש מיר האָבען וועג־נען דעם נים קיין בעשטימטע רעכטונגען און ציפערען קענען מיר מיט בעשטימט־הייט זאָגען, אז אויך אויף די דאָזיגע גע־ביטען זוי איבעראל, האָבען אונזערע חברים געטהאָן זייער פולע פליכט. דיא מיטגליעדער פון דעם ארדער "בני ציון" הארפען זיין גוטע און געטרייע יוניאָן־לייטע, ווען זיי זיינען ארבייטער. זיי מו־זען זיין עהרליכע אנשטענדיגע בעלי־בתים, ווען זיי זיינען ארבייטער־געבער, ווייל — ווייל זיי זיינען ציוניסטען. זיי פער־שטעהען וועלכע פעראנטוואָרטליכקייטען און פערפליכטונגען זיי טראָגען אויף זיך, אלס די אוואנגארד פון דער ערלעזונגס־ארמעע פון דעם אידישען פאָלק.

דאָס פעלמעגען פון ארדער בעטרעפט אצינד די סומע פון קארנע 50 טויזענד דאָלאר אינוועסטירט אין ווערטה־פאפּיע־רען (באָנדס) פון דער ניו יאָרקער שטאָדט רעגיערונג, וועלכע ברענגען העריין א דורכ שניט פון 4¼ פּאצענט יעהרליך.

אונזערע געלדער ווערען נור אינוועס־טירט אין די דערמאָהנטע רעגיערונגס־ווערטה פאפּיערען, לויט דעם בעשלוס פון דער קאָנווענציאָן. דער דאָזיגער בעשלוס ווערט פון יאָהר צו יאָהר ערנייערט, דער־פאר וויל ערשטענס אין עס די זיכערסטע אינוועסטמענטס און צווייטענס שאפט דיעזער אינוועסטמענט־פּלאן אָב יעדע מעגליכקייט אויסצובארגען געלד צוליעב איינפלוס אדער "פּול", וואָס א מיט־גליעד וואָלט געקענט אויסאיבען אויף די פערזאָנען וואָס האָבען די דעה און די פערוואלטונג פון דעם ארדערס קאפּיטאל.

דעראָרדע ן פערכאָגט אצינד 72 קעמפּס וועלכע זיינען פערצווייגט אין 45 שטעדט און 15 סטייטס ווי פאָלגט: ניו יאָרק 17, ברוקלין 3, בראָנזוויל 4. פילאדעל־פיע פּא, סעקרענטאָן פּא, אלד פארדוש פּא רעדינג פּא, באפאלא, נ. י. פארטשעסטער נ. י., אלבאני, נ. י.. טראי, נ. י., סטעמ־פארד קאָנ. בריידזשפּארט, קאָנ. וואטער־בורי קאָנ. מערידען, קאָנ. ניו לאָנדאָן, קאָנ. הארטפארד קאָנ. ניו בריטאָן, קאָנ. נארוויטש, קאָנ. באָסטאָן מאסס, מאלדען, מאסס. ראקסבורי, מאסס. ניובורי פארט מאסס. האלאק, מאסס. וועסטפילד, מאס. פיטספילד, מאסס. אטעלבארא, מאסס. פלינטפילד נ. דזש. נוארק, נ. דזש. פעטער־סאָן נ. דזש. פערט עמבאי. נ. דזש. טרענ־טאָן, נ. דזש. עליזאבעטה. נ. דזש. דזשעדזי סיטי, נ. דזש. קליוולאנד אָ. יאנגסטאָן, אָ. שיקאגא איל. סופּעריאר, ווים. דזשעק־סאָנוויל, פלא. ניו אָרלעאנס, לא. סט. לואיס מא. נאָרפאָלק, וואָ. נייפּארט נייוס, וואָ. פראָוויידענס ר.א. פאטאקעט ר. א. פאָרטלאנד, מיין און דעטראיט מיש. צו 1 עמפּ.

פאָרלויפיג האָט דער ארדער לייסענס אין 5 סטייטס, נעמליך: ניו יאָרק, פענ־סילוויניא, ראוד איילענד, מישיגען און מיזורי. מיר ערוואַרטען אין א קורצער צייט הערויסצוקריעגן לייסענס אין 5 אנ־דערע סטייטס און אזוי שנעל ווי דאָס וועט געשעהען וועט זיך אנהויבען א נייע עפּאָכע אין דעם לעבען פון דעם ארדער.

די יעניגע פון אונז וועלכע זיינען זע־שטאנען מיט'ן ארדער בני ציון פון דער צייט פון זיין געבורט ביז אצינד זיינען זיכער אז אזוי שנעל ווי מיר וועלען די לייסענס אין יענע דערמאָהנטע 5 סטייטס ארויסקריגען וועט די צאָהל פון זיינע מיטגליעדער. פיעל מאָהל פערגרעסערט ווערען אין א פערהעלטניסמעסיג קליינע צייט, און מיר זאָגען דערפאר, אז אבינד מעהר ווי יעמאלס בעפאָר איז די צייט אז אלע קרעפטען זאָלען אנגעווענ־דעט ווערען אום דעם ארדער הערויפצו־הויבען צו יענע שטופע פון שטאָדקייט, וועלכע וועט פערזיכערען זיין פאָרטווע־רענדען וואוקס און שטענדיגען פּראָגרעס. די אלטע אסעסמענט ארדערס מאכען אצינד דורך א צייט פון שרעקליכען קריי־זיס. נאָך איז דער גערויש און אונזערע אָרלערען נים בערגאנגען פון די יאָמער געשייען פון די אלמנות און יתומים וועל־כע זיינען איבערגעבליבען אָהן שום שוטץ און הילפע נאָך דעם קראך פון דעם אהבת ישראל, און מיר הערען שוין די גסיסה־קרעכצען פון נאָך א איריישען אָהרעד. ניט נאָר דאָס די צוויי עלטסטע אירישע אר־דערס העבערען אלע מאָהל זייערע אסעס־מענטס, אזוי אז באלד וועט מוזען ארויס־שווייגען די פאהגע אויב עס לוינט זיך איבערהויפּט צו בעלאנגען צו די אלטע אסעסמענטס ארדערס? און קומט די דאָ־זיגע פראגע, איינכאָהל ארויף אויף'ן טא־געס ארדנונג, וועט מען אָנהויבען צו לוי־פען פון די אלטע ארדערס און דאן? — דאן דאָס אונפערמיידליכע: דער אונטער־גאנג!

דער גרויסער ארבייטער איגשורענס ארדען דער "ארבייטע דיינג" בערייטעט זיך אצינד פאר אָבצושאפען דעם אסעס־מענט פּלאן און איינצופיהרען די זעלביגע זער ארדער ארבייט, אזוי אז עס מוז זיין קלאָהר פאר אלעמען, אז דער פּלאן אויף וועלכען דער ארדער בני ציון איז געבויט געווארען איז דער זיכערסטער, און אז זיין צוקונפט איז א גלענצענדע.

יוסף באראנדעסס
נשיא ארדער בני ציון.

ארום פארלאמענט און די לעדזשיסלייטשור

אטאוואָ.

זונטאָג, מערץ, 28.

פרייטאָג איז פאר דער קאָמיטע וואָס זוכט אונטער די קהל'שע חשבונות, די פּאבליק אקאונטס קאָמיטע, פערהאנדעלט געווארען א פראגע וועגען 150 מאָטאָר וועגען, וואָס זיינען געקויפט געווארען און נאכהער האָבען זיי זיך ארויסגעוויזען צו זיין נים גרוים גענוג.

עס איז אן אלטער מנהג אז די זי־צונגען פון אזא סארט קאָמיטע געהען נים צו נאָנץ רוהיג. עס פיהרט זיך אזוי פון ששת ימי בראשית ביי א געוועהנליכער פירמא, עס איז דאָס זעלבע ווען די ביכער ווערען אינטערזוכט ביי א קאָמפּאניע ביי אן ארגאניזאציאָן, ביי א סאָסייטי, א יוניאָן און איבערהויפּט ווען מען אונטער־זוכט די ביכער פון גאנץ קהל. און עס איז גאנץ נאָטירליך. דער ארויטאָר, דער אונטערזוכער, מוז דאָך בעוויזען אז ער האָט עטוואָס געפונען.

דער בוכהאלטער אדער סעקרעטער געפינען זיך אין אזא לאגע, אז ווען אפילו ער זעהט דאָס דער ארויטאָר מאכט פון יעדער קליינקייט א גאנצען צימעס, מוז ער געדולדיג שווייגען, ווייל זיין ארבייט ווערט דאָך אונטערזוכט, זיין גאָמען שטעהט אָפּט אין קאָן. וואָס גרעסער די אינסטיטוציאָן, וואָס מעהר דער עסק האָט א קהל'שען כאראקטער דעסטאָ מעהר דרעהט דער ארויטאָר א מוח און דעסטאָ מעהר מאכט ער זיך ווייטיג.

ווען אן ארויטאָר, למשל, אונטערזוכט די ביכער פון א קליינער פירמא, און ער געפינט א פּאסטען, און איינטראג, אז עס איז אויסגעגעבען געווארען פינף דאָלאר, למשל, פאר א קליינקייט און קיין קווי־טונג האָט דער קאסיער דאריף נים, איז נענוג א פרעג צו טהאָן דעם איינגעהיי־מער, און אויב יענער זאָגט דאָס ער ווייסט דערפון איז די זאך ערלעדיגט. גאָנץ אנ־דערש איז עס ווען עס האנדעלט זיך אין א גאנץ גרויסער קאָמפּאניע און איבערהויפּט אין קהל'שע חשבונות, ביי דער רעגיע־רונג. דאָרט געהט שוין נים אָב די זאך אזוי גלאט. דאָרט איז פאראן, וואָס מען רופט אין ענגליש דער טעפּ, רויט בעב־דעל, דאָס הייסט, אָפיציעלע פארמאליי־טעט, ווייל אויערישע און רעגיערונג דא־קומענטען ווערען תמיד ארומגענומען מיט בענדלעך.

דאָס צו כאראקטעריזירען, דערצעהלט אן ענגלישע צייטונג, „די טרוטה" פון עבראואר דעם 10־טען, 1887, פאלגנד־דען פאל: אין א קאוארמע אין קעמ־ברידזש האָט א סאָלדאט ענטדעקט אז גאז לייפט ערגעץ פון א פייפ. לויט'ן דין מיז ער דאָס באריכטען צו זיין קאָפּראָל, און ער האָט אזוי געטהון. דער קאָפּ־ראָלנע פון זיין צד האָט עס בעריכטעט צום סארדזשענט. דער סארדזשענט וויי־דער, אויף א מענש וואָס ריהרט זיך נים אָהן א דין, האָט עס באלד אין א שטונדע ארום, מידיע געווען דעם סארדזשענט קוואָרטיער־מאסטער, דער סארדזשענט קוואָרטיער־מאסטער האָט עס בעריכטעט צום אמת'ן אדון, צום קוואָרטיערמאס־טער אליין. דיעזער ווידער האָט עס זאָ־פארט בעריכטעט צום קארנעל, צום קאָ־מאנדיר פּאָלקא. דער קארנעל האָט אי־בער דעם קיין גוריסדיקעציאָן און ער האָט עס איבערגעגעבען צום קאמיסאריאט אפיצער, וועלכער האָט צו זאָגען איבער די קאזארמעס. דיעזער אפיצער צום קאָ־זארמע סארדזשענט, וועלכער האָט עס באלד מודיע געווען צום אינשיניערען אפיצער פון דיעזער אבטהיילונג. דיעזער אפיצער האָט עס נאָך געמוזט בעריכטען צום אינזשיניערען אָפיצער פון דיעזען דיסטריקט און יענער צום קלערק אָף וואָרקס, ראיעל אינדזשיניר, וועלכער שיקט נאָך א גאז מאן צו אנטערזוכען און צו בעריכטען צוריק צו ווען, דאָס הייסט, נאָך אמאָהל פון חד גדיא ביז מה נשתנה, און וועהרענד די בעריכטען זיינען, אזוי סיסטעמאטיש געגאנגען פון איינעם צום אנדערען — איז פון דער קאזארמע גע־בליבען א באָרג אש.

מארק טוויין, אנד אורהאָ, האָט אן אנדער פירוש אויף דער טעפּ. אָט ווי אזוי, זאָגט ערָ עדווארד דער זיעבע־טער טהוט אָן א העמד:

צוערשט קריגט דער הויפּט לאָרד אין וועטה פאפּיערען, לויט דעם בעשלוס פון דער קאָנווענציאָן. דער דאָזיגער בעשלוס ווערט פון יאָהר צו יאָהר ערנייערט, דער־פאר וויל ערשטענס אין עס די זיכערסטע אינוועסטמענטס און צווייטענס שאפט דיעזער אינוועסטמענט־פּלאן אָב יעדע מעגליכקייט אויסצובארגען געלד צוליעב איינפלוס אדער "פּול", וואָס א מיט־גליעד וואָלט געקענט אויסאיבען אויף די פערזאָנען וואָס האָבען די דעה און די פערוואלטונג פון דעם ארדערס קאפּיטאל.

דעראָרדע ן פערכאָגט אצינד 72 קעמפּס וועלכע זיינען פערצווייגט אין 45 שטעדט און 15 סטייטס ווי פאָלגט: ניו יאָרק 17, ברוקלין 3, בראָנזוויל 4. פילאדעל־פיע פּא, סעקרענטאָן פּא, אלד פארדוש פּא רעדינג פּא, באפאלא, נ. י. פארטשעסטער נ. י., אלבאני, נ. י.. טראי, נ. י., סטעמ־פארד קאָנ. בריידזשפּארט, קאָנ. וואטער־בורי קאָנ. מערידען, קאָנ. ניו לאָנדאָן, קאָנ. הארטפארד קאָנ. ניו בריטאָן, קאָנ. נארוויטש, קאָנ. באָסטאָן מאסס, מאלדען, מאסס. ראקסבורי, מאסס. ניובורי פארט מאסס. האלאק, מאסס. וועסטפילד, מאס. פיטספילד, מאסס. אטעלבארא, מאסס. פלינטפילד נ. דזש. נוארק, נ. דזש. פעטער־סאָן נ. דזש. פערט עמבאי. נ. דזש. טרענ־טאָן, נ. דזש. עליזאבעטה. נ. דזש. דזשעדזי סיטי, נ. דזש. קליוולאנד אָ. יאנגסטאָן, אָ. שיקאגא איל. סופּעריאר, ווים. דזשעק־סאָנוויל, פלא. ניו אָרלעאנס, לא. סט. לואיס מא. נאָרפאָלק, וואָ. נייפּארט נייוס, וואָ. פראָוויידענס ר.א. פאטאקעט ר. א. פאָרטלאנד, מיין און דעטראיט מיש. צו 1 עמפּ.

פאָרלויפיג האָט דער ארדער לייסענס אין 5 סטייטס, נעמליך: ניו יאָרק, פענ־סילוויניא, ראוד איילענד, מישיגען און מיזורי. מיר ערוואַרטען אין א קורצער צייט הערויסצוקריעגן לייסענס אין 5 אנ־דערע סטייטס און אזוי שנעל ווי דאָס וועט געשעהען וועט זיך אָנהויבען א נייע עפּאָכע אין דעם לעבען פון דעם ארדער.

די יעניגע פון אונז וועלכע זיינען זע־שטאנען מיט'ן ארדער בני ציון פון דער צייט פון זיין געבורט ביז אצינד זיינען זיכער אז אזוי שנעל ווי מיר וועלען די לייסענס אין יענע דערמאָהנטע 5 סטייטס ארויסקריגען וועט די צאָהל פון זיינע מיטגליעדער. פיעל מאָהל פערגרעסערט ווערען אין א פערהעלטניסמעסיג קליינע צייט, און מיר זאָגען דערפאר, אז אבינד מעהר ווי יעמאלס בעפאָר איז די צייט אז אלע קרעפטען זאָלען אנגעווענ־דעט ווערען אום דעם ארדער הערויפצו־הויבען צו יענע שטופע פון שטאָדקייט, וועלכע וועט פערזיכערען זיין פאָרטווע־רענדען וואוקס און שטענדיגען פּראָגרעס. די אלטע אסעסמענט ארדערס מאכען אצינד דורך א צייט פון שרעקליכען קריי־זיס. נאָך איז דער גערויש און אונזערע אָרלערען נים בערגאנגען פון די יאָמער געשייען פון די אלמנות און יתומים וועל־כע זיינען איבערגעבליבען אָהן שום שוטץ און הילפע נאָך דעם קראך פון דעם אהבת ישראל, און מיר הערען שוין די גסיסה־קרעכצען פון נאָך א איריישען אָהרעד. נים נאָר דאָס די צוויי עלטסטע אירישע אר־דערס העבערען אלע מאָהל זייערע אסעס־מענטס, אזוי אז באלד וועט מוזען ארויס־שווייגען די פאהגע אויב עס לוינט זיך איבערהויפּט צו בעלאנגען צו די אלטע אסעסמענטס ארדערס? און קומט די דאָ־זיגע פראגע, איינכאָהל ארויף אויף'ן טא־געס ארדנונג, וועט מען אָנהויבען צו לוי־פען פון די אלטע ארדערס און דאן? — דאן דאָס אונפערמיידליכע: דער אונטער־גאנג!

דער גרויסער ארבייטער איגשורענס ארדען דער "ארבייטע דיינג" בערייטעט זיך אצינד פאר אָבצושאפען דעם אסעס־מענט פּלאן און איינצופיהרען די זעלביגע זער ארדער ארבייט, אזוי אז עס מוז זיין קלאָהר פאר אלעמען, אז דער פּלאן אויף וועלכען דער ארדער בני ציון איז געבויט געווארען איז דער זיכערסטער, און אז זיין צוקונפט איז א גלענצענדע.

יוסף באראנדעסס
נשיא ארדער בני ציון.

"SALADA"
טעה
כשר של פסח
סאלאדא טהעע איז געפאקט אונטער דער אויפזיכט פון רבי גארדאן און רבי ווייגראב פון טאראנטא.
מיר האָבען געטהאן אונזער בעסט, דאָס אונזער טהעע כשר של פסח זאָל זיין געפאקט און צוגעריכטעט לויט אלע דינים פון כשרות, יעדער פעקעל האָט אויף זיך א ליבעל פון די דערמאָהנטע צוויי רבנים.
די טהעע איז געפאקט אין די געוועהנליכע סייז פעקעטס און איז פון דעם זעלבען גוטען סארט וועלכע האָבען געמאכט דעם נאָמען סאלאדא בעריהמט אין גאנץ אמעריקא.
די טהעע איז געפאקט אונטער העכסט ריינע אופשטענדען און אין שטארקע בלייי פייפער, זאָ דאָס עס קען אין זיך קיין זאך אריינגעהמען.
אויב אייער גראָסער האָט נים אין סטאק פון די פריש געפאקטע כשר של פסח טהעע, זעהט ער זאָל דאָס בעקומען פיר אויף. זעהט בעציימענס צו בעקומען די סאלאדא טהעע פיר פסח.
„סאלאדא" טאראנטא

פסח'דיגער וויין
געמאכט אונטער דער שטרענגער השגחה פון די רבנים
הרב גארדאן און הרב ווייגרעב
די קוואליטעט פון אונזערע וויינען זענען פיעל בעסער ווי אירגענד וועלכער אנדערער אימפּארטירטער וויין און אונזערע פרייזען זענען פיעל ביליגערע.
ארדערט זאָפּארט אום צו זיין זיכער, אז איהר זעט עס קריגען, ווייל מיר האָבען בלויז א געוויסע בעשרענקטע קוואנטיטעט.
THE TURNER COMPANY LIMITED
סעמיוועל ס. ראזענבערג סיילס מענעדזשער
106 פראנט סט. איסט טאראנטא, טעלעפאן, מיין 2242

נאטיס

צו די סובסקרייבערס פון דער "אידישער וועלט (ליטעראטור און לעבען).

די יעניגע וועלכע ווילען בעניין דיסובסקריפּשאָן פיר דיעזען